

Másodrendű kötések áttekintés

Másodrendű kötések			
	Hidrogénkötés	Dipól-dipól kötés	Diszperziós kötés
Meghatározás			
Miket köt össze?			
Mi köti össze?			
Példa			
Erősség			

1

Másodrendű kötések áttekintés

MÁSODRENDŰ	Hidrogén-híd	Dipólus-dipólus	Diszperziós
Meghatározás (definíció)	Két molekula között jön létre: az egyik molekula nagy elektronvonzó képességű atomjához kapcsolódik H, a másik molekula-ban lévő elektronban gazdag atom nem kötő elektrónpárjához kapcsolódik.	Poláris molekulák között kialakuló, elektrostatikus vonzás	Apoláris molekulák között, azok időlegesen kialakuló pólárny töltései között fellépő gyenge elektrostatikus vonzás.
Miket köt össze?	molekulákat, molekularészeket, ritkán atomokat (nemesgázok)		
Mi köti össze?	elektrostatikus vonzás		
Példa	H ₂ O, HF, NH ₃	HCl, SO ₂ , PCl ₃	H ₂ , I ₂ , S ₈ , CH ₄ , SO ₂
Erősség	legerősebb, kb. 20-40 kJ/mol	közepes erősségű	leggyengébb, kb. 0,1-2 kJ/mol

2

3

- ### Ionrács
- **Rácspointi részecskék:** ellentétes töltésű ionok
  - **Összetartó erő:** elektromos vonzás, ionos kötés (elsőrendű, erős)
  - **Rácsenergia:** nagy
  - **Op. fp.:** magas, szobahőmérsékleten szilárdak
  - **Oldhatóság:** vízben (poláris oldószerben) jól
  - Kemények
  - **Vezetőképesség:** Szilárd halmazállapotban nem, de oldatuk, olvadáékuk vezető
  - Példák: NaCl, MgO, CaF₂, Li₂O, Al₂Cl₃,

4

Ionrács

- A **rácsenergia** 1 mol kristályos anyag szabad, ionokra bontásához szükséges energia.
- Jele: ΔE , Me: kJ/mol
  - mindig pozitív

1:58-től: <https://www.youtube.com/watch?v=tawiszYyxWQ>

5

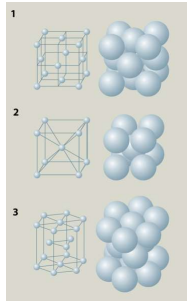
- ### Fémrács
- **Rácspointi részecskék:** pozitív töltésű fématomtörzsek
  - **Összetartó erő:** szabadon mozgó delokalizált elektronok
  - **Rácsenergia:** változó
  - **Op. fp.:** változó (Na: 98° C, W: 3370° C)
  - **Oldhatóság:** egymásban jól oldódnak, ötvözetek
  - Rugalmasak, jól megmunkálhatóak
  - **Vezetőképesség:** Vezetők
  - Példák: vas, réz, bronz,

6

Fémrács

- A fémrácsban a rácsot alkotó atomtörzsek a lehető legszorosabb illeszkedésre törekednek
  - Lapon középpontos kockarács
  - Térben középpontos kockarács
  - Hatszöges rács

Fémrács még egyszer:
<https://www.youtube.com/watch?v=CnEkF0ZW33Q>

7

Atomium

1958. Brüsszel
Világkiállítás

8

Molekularács

- **Rácsponti részecskék:** molekulák
- **Összetartó erő:** másodrendű kötőerők (gyengék)
- **Rácsenergia:** kicsi
- **Op. fp.:** alacsony, szobahőmérsékleten gázok
- **Oldhatóság:** apoláris oldószerben, pl.: benzinben jól
- Puhák
- **Vezetőképesség:** Sem szilárd, sem folyadék halmazállapotban nem vezetnek
- **Példák:** H_2 , H_2O , NH_3 , N_2 , CO_2 , kén, jég, cukor

<https://www.youtube.com/watch?v=dzCzIqimDo>

9

Hasonló hasonlót old (Kísérlet)

- Önts egy kémcsőbe vizet (1 cm) majd önts hozzá ugyanennyi sebbenzint!
- Rázd össze a kémcső tartalmát!
  - Mit lehet megfigyelni kis várakozás után?
- A kémcső tartalmához adj kis mennyiségű elporított jódot, majd K_2CrO_4 ionkristályos anyagot!
  - Mit lehet megfigyelni?
  - Értelmezzük!

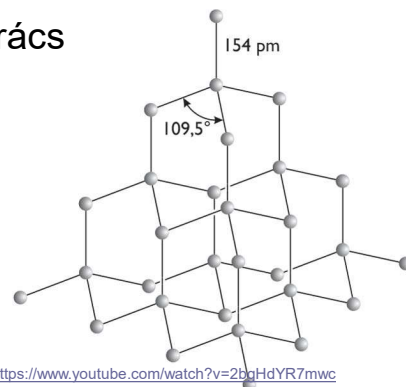
10

Atomrács

- **Rácsponti részecskék:** atomok
- **Összetartó erő:** kovalens kötés (erős, elsőrendű)
- **Rácsenergia:** igen nagy
- **Op. fp.:** igen magas, szobahőmérsékleten szilárdak
- **Oldhatóság:** nem oldódnak
- Igen kemények
- **Vezetőképesség:** Nem vezetnek
- **Példák:** gyémánt, kvarc (SiO_2), korund, (Al_2O_3)

11

Atomrács

Nézd is meg: <https://www.youtube.com/watch?v=2bqHdYR7mwc>

12

	Atomrács	Molekularács	Fémrács	Ionrács
Rács ponti részecskék	szabad atomok	molekulák	fém-atomtörzsek	ellentétes töltésű ionok váltakoznak
Rács összerakódási mód	kovalens	másodrendű (dipól-dipól, diszperziós, hidrogénkötés)	fémnes (delokalizált elektronrendszer)	ionos
Dp., keménység	nagyon magas op. rendkívül nagy keménység	alacsony op. kis keménység	különböző op., különböző keménység	Imagas op., nagy keménység
Oldhatóság, vezető-képesség	nincs fizikai oldószerük, szigetelők v. félvezetők	Hasonló hasonlót old. Polárisak poláris oldószerben (víz, alkohol), apolárisak apoláris oldószerben (benzin, aceton) oldódnak jól. Szigetelők, de vizes oldatban ionokra eshetnek szét (elektrolit disszociáció) vezethet pl. HCl-oldat	Egymásba oldódnak. Jó vezetők, még szilárd halmazállapotban is. (elektronvezetés)	Vízben (poláris oldószer) jól oldódnak. Szilárd állapotban nem vezetnek, de olvadéuk és vizes oldatuk vezet (Vezetni az elmozdulni képes töltéssel rendelkező részecskék tudnak: ionok)
pl.	gyémánt, SiO ₂ =kvarc	kén, jég, cukor, jód, CO ₂	Cu, Fe, Au, Al, K, Na.... fémoldóanyagok	NaCl, MgO, CaCO ₃ ....